

CSORDÓS ALBERT (IV. évf. történelem - népműv.)

Magyarország hadbalépésének háttere és okai, a kassai bombázás

1941. április 3-án hajnalban gróf Teleki Pál miniszterelnök önkézevel vetett véget életének. Ha már politikájában nem tudta a katasztrófa felé vezető utat megakadályozni, legalább a halálában és búcsúlevelében próbált mementót állítani az országnak. Nem sok sikerrel. A "búcsúlevelét" Horthy Miklósnak szövege: "Szószegők lettünk - gyávaságból - a mohácsi beszéden alapuló örökbéke szerződéssel szemben. A nemzet érzi és mi odadoztuk becsületét. A gazemberek oldalára álltunk - mert a mondvacsinált atrocitásokból egy szó sem igaz! Sem a magyarok ellen, de még a németek ellen sem! Hullarablók leszünk! a legpocsékabb nemzet. Nem tartottalak vissza. Bűnös vagyok - Teleki Pál".

Ennek ellenére Magyarország néhány nappal később részt vett Jugoszlávia lerohanásában és pár hónappal utóbb 1941. június 27-én a Szovjetunió ellen indított háborúval tényleges résztvevője lett - a végleges elkötelezettség alapján. A háborúba lépés bukása volt egy külpolitikai programnak, s egyben a horthyzmusnak is. De mindez olyan körülmények között valósult meg, hogy Németország gyanúja is föléledt a magyar vonakodó politika miatt, és még ezt is kompenzálni kellett az elkövetkezendő időszakban. Ez nem volt könnyű, hisz Magyarország északi szomszédja az akkor fasiszta szlovák állam, déli szomszédja 1941 tavaszától a fasiszta horvát usztaza állam, keleti szomszédja pedig Románia - a nagy vetélytárs -, akivel együtt vett részt a Szovjetunió elleni háborúban. Így szűkebb környezetünkben is kialakult a németbarát államok gyűrűje. Megbukott a magyar katonai koncepció is, hisz a kezdeti távolmaradás helyett egyre több és több erővel vettünk részt a háborúban. A kudarc tökéletes volt.

Kétségtelen, hogy a Szovjetunió elleni hadbalépés megpecsételte országunk sorsát. A casus belli - mint történelmünk során oly sokszor, most is adott volt: az 1941. június 26-i kassai bombázás. Arról, hogy az elkövetők milyen nációhoz tartoztak és mi vezérelte őket - visszaemlékezések, újságcikkek és neves történészek kutatásai felhasználásával szeretnénk tisztább képet adni.

Horthy Miklós kormányzó a következőképpen emlékezik: "Amióta a háború tüze Európában fellángolt, minden igyekezetem arra irányult, hogy Magyarországról, mely az első világháborúban oly sok vért áldozott, az újabb vérvesztéseget és szenvedést lehetőség szerint elhárítsam. Az volt a meggyőződésem, hogy a trianoni igazságtalanság jóvátétele, az igazságosság elvének érvényesülése útján háború és vérontás nélkül is keresztülvihető, és hogy előbb-utóbb be is következik.

Hitler is elégedetlen volt magatartásunkkal. Ő azt kívánta, hogy a balkáni háborúban mi is részt vegyünk; ehhez azonban nem járultam hozzá.

Grigore Gofencu, az akkori moszkvai román követ a következőképpen látta: A Birodalom és a Szovjetunió között bekövetkezett szakítás magával rántotta a háborúba Olaszországot, Romániát, Magyarországot, Szlovákiát és Finnországot a Szovjettel szemben. Németországnak sikerült, hogy azokra a népekre, melyeket nyomása alatt tarott, rákényszerítse akarátát: az egyiket behajította a háborúba, a másikra ráerőszakolta, hogy szolidaritását valamilyen tettel tanúsítsa. Részvételük a háborúban olyan szükségzerűség következménye volt, melynek hatása alól egyikük sem vonhatta ki magát... A németek oldalán való hadbalépés annyit jelentett, hogy az illető állam fennmaradása érdekében megfizette a biztosítási díjat... tudták, hogy a győzelmük nem az ő győzelmük, és hogy a "nagy hadsereg" válogatott csapatainak csak egyetlen kiváltságában osztozkodhatnak: a hősi halál dicsőségében."

A cél nem Európa megmentése a bolsevizmustól, hisz Hitler a Mein Kampf-ban olyan világosan elárulja annexióis törekvéseit, hogy később hangoztatott alkalmi jelszavaival semmi hitele sem lehetett.

Mi amennyire csak lehetett, addig kivontuk magunkat a Hitler által óhajtott korlátlan szövetség megkötése alól, és még 1941. június 22-e után is erre a politikára tettünk kísérletet. Közvetlenül a német támadás megkezdése után ismét kaptam olyan levelet Hitleről, amilyent az ember kelletlen érzéssel, vonakodva bont fel. Azt kívánta, hogy üzenjünk hadat a Szovjetunióknak... Bárdossy miniszterelnök még a diplomáciai összeköttetés megszakítására sem volt hajlandó... s mikor Jagow német követ a külügyminiszteri sajtóiroda közleményéből értesült erről, azonnal felkereste Bárdossyt és kijelentette, hogy a diplomáciai kapcsolat megszakítása a legkevesebb, amit Berlin a magyar kormánytól vár.

Június 23-án ismét összeült a minisztertanács és megtárgyalta Werth Henrik vezérkari főnök előterjesztését, mely haladéktalan hadüzenet érdekében foglalt állást. Hivatkozott arra, hogy Románia máris belépett a háborúba, úgyhogy Magyarországnak ahelyett, hogy egész Erdély megszerzésére nyílnék kilátása, vonakodásával a bécsi döntésben visszakapott részeket is kockára teszi...

A határozat az volt, hogy a diplomáciai kapcsolatot megszakítjuk, de tovább nem megyünk.

Június 26-án az a hír lepett meg bennünket, hogy Kassát és Munkácsot bombatámadás érte. Werth vezérkari főnök jelentése szerint az azonnali vizsgálat azt állapította meg, hogy a támadást szovjet repülőgépek hajtották végre. Egy bombarepesz darabon a leningrádi hadiszergyár jegyét ismerték fel. Ezzel a "kihívás" bekövetkezett, és június 27-én megjelent a hivatalos nyilatkozat: "Magyarország felségterületén végrehajtott, nemzetközi jog-ellenes, ismételt szovjetortosz légitámadás miatt a Szovjetunióval hadiállapotban levőnek tekinti magát."

Nem kímélhetem meg Bárdossyt attól a szemrehányástól, hogy azokban a válságos napokban eltitkolta előttem moszkvai követünk egyik táviratát, melyről csak három évvel később értesültem. Ekkor Bárdossy, nyomatékos kéresemre, be is ismerte a tényt.

Kristóffy követ távirata azt a jelentést tartalmazta, hogy Molotov Magyarország semleges magatartása esetére az erdélyi kérdésben a szovjet támogatást helyezte kilátásba. Ennek az ajánlatnak a komolyságára vallott, hogy követségünknek június 23-át követően még nyolc napon át lehetővé tették, hogy a szokásos rejtjeles táviratok útján érintkezzék Budapesttel. Moszkva ezen kívül erőlyesen cáfolta, hogy a magyar városok ellen intézett "kihívó" bombatámadásokat szovjet repülőgépek hajtották végre. Moszkva cáfolata - szemben saját vezérkari főnökünk jelentésével - megfelelt a valóságnak. Erre a készerű megállapításra a tények kényszerítettek. Bárczy István miniszterelnökségi államtitkár 1944-ben olyan titkos összejátszásról tett nekem utólag jelentést, amelyennek lehetőségével sohasem számoltam. Az előzmények közvetlen ismerete alapján mondta el Bárczy, hogy Krudy Ádám repülőszázados, a kassai repülőtér oktatótisztje írásban jelentette Bárdossy miniszterelnöknek, hogy ő saját szemével látta, hogy a bombákat német repülőgépek dobták le. Időközben azonban a hadiállapot már beállott. Ezért aztán Bárdossy Krudy századost hallgatásra intette és figyelmeztette, hogy ellenkező magatartása ránézve kellemetlen következményekkel járhat. A miniszterelnökség tisztviselői is parancsot kaptak, hogy hallgassanak. Elméletileg ugyan nem teljesen kizárt az a lehetőség, hogy Krudy repülőszázados 1941. június 26-i megfigyelése esetleg téves volt, ez azonban két okból is valószínűtlen. Vezérkari főnökük éppúgy kívánta volt, akárcsak Hitler, hogy részt vegyünk a háborúban. Mindkettőjüknek tehát, hogy úgy mondjam érdekében állott, hogy az a kihívás ... valóban bekövetkezzék. Másrészt ismeretes, hogy milyen gyenge lábon állt az orosz légierő különösen akkor, a gyors visszavonulás napjaiban. Nyilvánvaló, hogy az oroszok összes bevetésre alkalmas gépeiket az előnyomuló ellenség ellen fordították, és nem rendelkeztek olyan felesleggel, hogy olyan állam városainak bombázására gondoljanak, amelynek semlegessége kétségtelenül érdekükben állott. Ez tehát a Szovjetunióval szemben bekövetkezett hadba lépésünk hiteles története." - emlékezik Horthy Miklós. Most nézzük, hogyan reagált a sajtó: Győri Nemzeti Hírlap - 1941. június 27. "Szovjet repülőgépek galád támadása Kassa és egy robogó gyorsvonat ellen" - címmel jelent meg az MTI tudósítás, melynek tartalma: "A vörös repülőgépek csütörtök délután eléggé el nem ítéhető, galád orvtámadást hajtottak végre Magyarország egyik városa és egy határ közelében robogó gyorsvonat ellen..."

Náray Antalnak, a Honvédelmi Tanács vezértitkárának véleménye: "Az 1941 évi június 26-án bekövetkezett, és mind a mai napig kiderítetlen kassai légitámadás, véleményem szerint, elhirtelenkedett elhatározásra bírta Bárdossyt, de mint mondta nekem - csak a vezérkar unszolására, kis erővel és csak a magyar határ védelmére legfeljebb a Dnyeszter vonaláig kíván előremenni."

"...Nem a kényszerűség, nem a véletlen és nem a náci fenyegetés, hanem a Horthy-rendszer katonapolitikai célkitűzései vitték a vezérkart és a kormányt, az országot Németország szolgálatába, a második világháború katasztrófájába... Célunk a kassai provokáció technikai végrehajtásának feldolgozása - mondja Ölvedi Ignác. Továbbá az új

tanúk meghallgatásával, a tethely meglátogatásával eddig még nem közölt dokumentumok közreadása. Az első, amit ismételtelen hangsúlyozni kell: a dokumentumok és a tények arról tanúskodnak, hogy a Szovjetunió elleni hadbalépés 1941 nyarán nem volt végzettszerűen elkerülhetetlen. A német hadvezetés Magyarországgal kapcsolatos tervei akkor a távolmaradást is lehetővé tették, de a magyar katonai vezetést ez nem elégítette ki, és mindenáron aktív szerepre törekedett. A német főparancsnokság a "Fall Barbarossa"-ban csak Románia és Finnország aktív részvételével számolt. Németországnak nem magyar katonai segítségre, hanem a búzára, húsrá, vajra volt szüksége. Werth Henrik gyalogsági tábornok azonban állandóan ostromolta a politikai vezetést, hogy önként és azonnal, még a támadás megindulása előtt csapatokat ajánljon fel a Szovjetunió elleni háborúhoz.

Bárdossy miniszterelnök Werth előterjesztésére ekkor még kiterő választ adott, így a magyar katonai klikk elégedetlen volt a kormány várakozó álláspontjával. Kevésnek tartotta az országnak szánt kiegészítő szerepet és a maga vonalán lázasan folytatta a hadbalépés előkészületeit. A bekapcsolódás érdekében aktívan tevékenykedett a magyar vezérkar mellé rendelt OKH (Oberkommando des Heeres) törzs és annak parancsnoka, Himer vezérőrnagy. Werth gyalogsági tábornok a hadtestparancsnokok értekezletén és az 1941-es törzsvezetési gyakorlaton is önállóan cselekedett, a kormány döntése és jóváhagyása előtt elhatározta a Szovjetunió elleni hadba lépést Németország oldalán, egy olyan hadsereggel, amelynek felszerelése, fegyverzete, motorizálása és kiképzési színvonala is messze elmaradt a kor hadművelleti követelményeitől. A katonapolitikai helyzetet úgy értékelte, hogy az országnak nincs más választása, mint a háborúba való belépés, mert azt egyébként sem kerülheti el. Javasolta Bárdossynak, hogy haladéktalanul lépjen érintkezésbe a német kormánnyal és tegyen formális ajánlatot a német-orosz háborúhoz való önkéntes csatlakozásunkra."

Nézzük meg, hogy 1941. május végén és június közepén keletkezett jelentések milyen helyzetet jelentenek a Szovjetunió szándékáról: "Miután az orosz hadsereg a jelenlegi állapotában egy nagyszabású háború viselésére nincs felkészülve, a szovjet kormány mindenképpen el akarja kerülni a Németországgal való fegyveres konfliktust. Az orosz erők jelenlegi helyzete a magyar határral szemben majdnem azonos az 1940. szeptemberi-októberi helyzettel. A Szovjetuniótól távol áll minden támadó szándék és Sztálin személyileg, áldozatok árán is a békés megegyezésre törekszik. De Werth figyelmen kívül hagyta beosztottjainak nagyon tárgyilagos értékeléseit, a kormányt azokról nem informálta, az adatokat meghamisítva mindenáron szovjet támadó szándékot igyekezett bizonyítani.

Werth-hez hasonlóan Sztójay Döme Magyarország berlini követe is állandóan sürgette az önkéntes felajánlkozást. Azt hangsúlyozta, hogy Romániával szemben lemaradunk és elveszítjük Hitler kegyeit. Ugyanakkor azt is elismerte, hogy német részről egyenesen kerülni kívánják, hogy a Szovjetunió elleni háborúban részt vegyünk és hogy Magyarországnak más szerep jut, mint Finnországnak és Romániának. A súlyos

gazdasági helyzetet látva a náci hadvezetés ennek megoldásában, enyhítésében szánt aktív szerepet és várt maximális segítséget az agráripari Magyarországtól.

A minisztertanács 1941. június 14-i határozatában az önkéntes csatlakozást a Szovjetunió elleni háborúhoz elvetette. 1941. június 22-én hajnalban 3 óra 15 perckor Németország és Románia megindították csapataikat a Szovjetunió ellen. Horthy és a miniszterelnök is örömmel fogadták a hírt; a német fegyveresek győzelmét kívánták, de Magyarország esetleges belépéséről, a hadműveletekben való részvétel szándékáról említést vagy utalást nem tettek, ennek elmaradása miatt nem sajnálkoztak. Werth és Himmler karöltve lázasan keresték, kutatták a belépés lehetőségét. Június 22-én 17 óra 15 perckor Himmler tábornok tájékoztatta Paulus tábornokot a magyar szándékról és arról, hogy szükség esetén mely alakulatok vethetők be. Az információ rövid időn belül Alfred Jodl vezérezredeshez, a német véderő vezérkarának főnökéhez jutott. Ő 18 óra 21 perckor a következőket válaszolta: "Minden magyar segítséget bármikor elfogadunk. Nem akarunk semmit követelni, de köszönettel vesszünk mindent, amit önként felajánlanak. Szó sincs arról, hogy Magyarország esetleges részvétele elől elzárkóznánk."

1941. június 23-án Kárpátalján és Kassán megkezdődtek a csapatmozgások, az erők előrevonása a határhoz. Június 23-án összeült minisztertanács - a vezérkar főnökének azonnali hadüzenet és hadbalépést követelő beadványát elvetette. A határozat értelme hasonló a június 14-ivel: Magyarország önként nem csatlakozik a Szovjetunió elleni háborúhoz. Ugyanakkor Bárdossy László előterjesztésére Moszkvával megszakítottuk a diplomáciai kapcsolatot.

A szovjet kormány a rendkívül nehéz helyzet ellenére talált lehetőséget arra, hogy kinyilvánítsa békés szándékát és jóindulatát Magyarország iránt. Molotov külügyi népbiztos magához kérte Kristóffy Józsefet, az ország moszkvai követét és kifejezte azt a reményét, hogy Magyarország semleges marad. Majd kérte a követet, hozza kormánya tudomására, hogy a Szovjetunióknak nincs területi követelése vagy támadó szándéka Magyarországgal szemben. Molotov kijelentette, hogy "Oroszország már el is feledte, hogy Magyarország csatlakozott az Antikomintern Paktumhoz, nem lát semmi okot arra, hogy Magyarország Oroszországgal háborúba keveredjék. Magyarország a jövőre nézve is számíthat egész Erdély visszaszerzése érdekében Moszkva teljes támogatására, ha a két nagyhatalom között kitört háborúban semleges marad." A sürgöny június 24-én hajnalban érkezett Budapestre. Bárdossy Moszkva békés, jóindulatú szándékát még csak figyelemre sem méltatta. Június 24-én kelt szárnya az a hír, ami Bárdossy is hatással lehetett, hogy Magyarország északi szomszédja, Szlovákia is hadat üzent már a Szovjetunióknak június 23-án és bejelentette, hogy két hadosztállyal támogatja Hitler Szovjetunió elleni hadjáratát.

Erdmannsdorf német követ Bárdossyval folytatott megbeszéléséről készített feljegyzését a német külügyminisztériumnak 24-én 15 óra 45 perckor továbbította. Jelentésének utolsó mondata: "A miniszterelnök fejtegetéseit azzal az ismételt kéréssel

zárta, hogy diplomáciai úton kéri annak közlését, kívánatos-e a magyar hadsereg részvétele, és ha igen, milyen erővel." Bárdossy ugyanis a diplomáciai szokásoknak megfelelően a német kormánytól várta a felkérést a hadba lépésre, azaz tudni akarta, hogy mit kérnek a németek és mire számíthat. Német mondott tehát a német-magyar vezérkarok közös beléptetési akciójára. Ez volt 1941. június 24-e legnagyobb meglepetése.

Ettől függetlenül a behívások, a csapatok mozgatása és felvonultatása csendesen folytatódott.

1941. június 25. A háborúba ezen a napon belépett Finnország, Spanyolország pedig bejelentette egy önkéntes hadosztály felállítását és harctérre küldését. Románia és Szlovákia a két rivális hadba lépése minden bizonnyal ingerelhette Bárdossyt. Ő azonban mindezek ellenére továbbra is kitartott a június 14-i határozat mellett, hogy Magyarország csak akkor lép be, ha erre Németország felkéri.

Így tehát Werth minden kísérlete, hogy megnyerje ennek a magyar miniszterelnököt, kudarccal végződött. Ezért új utakat kellett keresni "casus belli" konstruálására, amely lépésre kényszeríti a náci kormány hivatalos felkérését váró magyar politikai vezetést. A események menete arra enged következtetni, hogy a döntés Kassa bombázására minden bizonnyal szintén ezen a napon - június 25-én született meg. 1941. június 26. Kassa és Bustyaháza. Országunk szép, derűs napra ébredt. Állampolgárai nem sejtették, hogy ez történelmünk ominózus napja lesz. Kassa felett - a csapatmozgások miatt háborús képet mutató városban - 1941. június 26-án 13 óra után megjelent három bombázógép. A repülőgépek délkeleti irányból jöttek, törzsükön jól kivehető volt a tengelyhatalmak hadirepülőgépeinek összefüggő sárga gyűrűje és a szárnyak végeinek sárga sávja, felségjelüket azonban letakarták vagy lemázolták. A környező hegyeken felállított figyelők észlelték, de azokat a sárga gyűrűnek megfelelően "saját"-nak minősítették. A tengelyhatalmakhoz tartozó repülőraj a kassai dóm elhagyása után, továbbra is északnyugat felé tartva, harcrendjén igazított és 13 óra 7 perckor megkezdte a város bombázását. A kötelék 29 bombát dobott le. A légitámadásnak 29 halottja, 14 súlyos és 48 könnyű sebesülte volt. A bombavetés hossza - légvonalban - 800-1000 méter volt. A feladatot körülbelül negyven-ötven másodperc alatt elvégezték. Mire a légvédelmi lövegek kezelői elfoglalták helyüket és jelentették, hogy "tűz kész"-ek, a repülőgépek már a hegyoldal fölött voltak. A bombázás befejeztével a repülőkötelék Bankó felé húzott, majd balra, illetve délre fordulva, a város déli peremét érintve 13 óra 9 és 10 perc között elhagyta annak légterét. 16 óra után részletes jelentés érkezett Csejty alezredestől az Országos Légvédelmi Parancsnokságra: "az alacsony repülési magasság és a derült idő ellenére sem a támadók felségjelzéseit, sem pedig a repülőgépek típusát nem állapították meg."

Csejty tehát az Országos Légvédelmi Parancsnokságra küldött tájékoztatásában ismeretlen repülőgépekről jelentett, kiemelve a támadók meg nem állapítható nemzetiségét és géptípusát. A hivatalos tájékoztató, amit az MTI, a rádió, a sajtó és a

csapatok kaptak a vezérkartól, egyértelműen arról beszélt, hogy "orosz repülőgépek bombázták Kassát." Azért kellett a jelentésnek először a vezérkarhoz befutnia, hogy az kifoghassa a szelet a vitorlából. Így lehetett csak biztosítani, hogy ne az "ismeretlen repülőgépek bombázták Kassát" kerüljön a nyilvánosságra, hanem az, amit Werth jóváhagyott és kitervezett. A hír Budapestre érkezése után olyan gyorsan peregetek az események, mintha egy előre elkészített forgatókönyv alapján irányították volna azokat.

A tábormokok nem kivizsgálást követeltek, nem kértek újabb jelentést Kassáról, hanem azonnali rohamra indultak a hadba lépés kikényszerítésére. A honvédelmi miniszter és a vezérkar főnöke a kormányzóhoz utazott. Fellépésük ugyanaz volt: lemondanak mindketten, ha ezután nem kerül sor aktív cselekvésre. Bárdossy feladta a német felkérését váró álláspontját, ő is azzal a javaslattal jött, hogy Kassa bombázása legyen az ürügy a Szovjetunió elleni hadba lépésre. Horthy közölte: "lesülne az arcomról a bőr, ha nem válaszolnánk a kassai bombázásra." Az államfő és a miniszterelnök tárgyalása során fel sem merült, hogy az eset provokáció is lehet. A minisztertanács a bombázás után mintegy két órával ülhetett össze. Bárdossy a dokumentumok szerint a minisztertanácsot nem tájékoztatta: egyrészt a Molotov üzenetéről, másrészt a német felső katonai vezetés Werth által június 24-én tolmácsolat kéréséről, illetve a német követelt folytatott 24-i beszélgetéséről, ami esetleg gondolkodásra készítette volna a miniszterek egy részét. Minden különösebb bevezetést mellőzve előadta, hogy Kassa ellen a támadást orosz repülőgépek hajtották végre. Bárdossy az összefoglalójában nem szavaztatta meg, maga mondta ki, hogy a minisztertanács egyetért a hadiállapot deklarálásával. Horthy ezt megelégedéssel vette tudomásul. Cselekedetei ellenére Bárdossy egy magánbeszélgetésben a rá jellemző intellektuális aroganciával közölte: csupán öt percre volt szükségem, hogy levonjam a megfelelő következtetéseket... Arra a megállapításra jutottam: a németek elhatározták, hogy Magyarországot beléptetik a háborúba. A tábormokok a németek oldalán álltak, a kormányzó pedig az ő befolyásuk alatt. Az országnak tehát nincs választási lehetősége, mert nem ura akaratának. Előbb vagy utóbb engedni kell és legbölcsebb politika a legkevesebbet adni, nem kelteni gyanút, nem provokálni Németországot."

Másnap, június 27-én a magyar légierő megtörtlő bombázást hajtott végre a szovjet határmenti objektumok ellen. De 27-ére Bárdossy is megtudta, hogy provokáció volt az előző napi esemény, ugyanis június 26-án a késő esti órákban vehette kézbe Krúdy Ádám levelét, melyben a százados a miniszterelnök tudomására adta, hogy a támadók német géptípusokra hasonlítottak és a tengelyhez tartozó repülőgépek egységes sárga jelzését ismerte fel rajtuk. Ezek után Bárdossy így nyilatkozott: "ha a gépek németek voltak, ez még inkább arra utal, hogy be kell lépni a háborúba, mert ez a németek kívánsága."

Mérlegelve a bemutatott dokumentum-részleteket, megállapíthatjuk, hogy a náci vezetés részéről Magyarország belépése érdekében közvetlen kényszert nem alkalmaztak. Az államfőre és a kormányra nyomást Bartha és Werth tábormokok, illetve az ország berlini követe, Sztójay Döme gyakorolt. Valóban mindhárman országos állami tisztőségük

által biztosított joguk és hatáskörük összes lehetőségét kihasználva mindent elkövettek, hogy a kormányt a hadba lépés szükségességéről meggyőzzék. A főszerepet a vezérkar játszotta. Azt, hogy a hadba lépés katasztrófát is jelenthet, hogy a háborút nemcsak megnyerni, hanem elveszíteni is lehet, figyelmen kívül hagyták. Következtetésünk: ha a magyar katonai vezetés nem akar mindenáron részt venni Hitler Szovjetunió elleni háborújában, Kassa bombázására nem kerül sor. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kötelék nem hadicélokot bombázott, hanem postahivatalt, amely nem 1941 júniusában nem volt szerepe a háború vezetésében. A légitámadás tudatosan elkerülte a katonailag fontos objektumokat. A provokáció szervezői és végrehajtói is nagyon vigyáztak arra, hogy a Szovjetunió ellen szövetséget fasiszta államok hadmozdulatai még csak zökkenőt se szenvedjenek. Nem véletlen akcióval, hanem tervszerűen előkészített provokációval van tehát dolgunk. Adatot szovjet repülőgépek 26-án délutáni berepülésére Magyarország légtérbé a hatásvadász őrzők és a határra felvonultatott egységek jelentései között nem találtunk. Az orosz támadásra utaló hivatalos közlések ellenére széles körben elterjedt a hír: a németek bombázták Kassát, hogy belekényszerítsenek bennünket a Szovjetunió elleni háborúba. Mintha csak ennek ellensúlyozására dobtak volna be valaki, olyan hírek kezdtek terjedni, hogy nem németek, nem oroszok, hanem a szlovák hadseregből dezertált és a Szovjetunióba szökött pilóták bombázták Kassát. A szlovák változat egy dokumentum nélküli, tudatosan terjesztett, rémhírekre épített koncepció. Szlovákiának 1941 júniusában ilyen mérvű bombázás végrehajtásához a technikai feltételei sem voltak meg.

Egy-két szót ejtsünk a bombákról és a repeszekről is. Azt a hamis tényt, hogy "orosz repülőek bombázták Kassát" a vezérkar illetékes tisztviselői egy első világháborús Putyilovszki zavod felíratú orosz bombával kívánták tanúsítani. A Kassára hullott 29 bomba közül egy (a Kis utca 3. számú ház melletti) nem robbant fel. Ennek kellett volna bizonyítania a szovjet származást. Mivel a kormány nem követelt kivizsgálást, kiásták és július 5-én felrobbantották. Erre a napra meghívták Kassára a Budapestre akreditált katonai attasékat. A korabeli sajtó nagybetűvel hozta: "Itt a bizonyíték a szovjet támadásra: Putyilovszki zavod cirillbetűs felírat a bombán!" Csak éppen arról feledkeztek meg a szervezők, hogy az említett leningrádi üzem 1922-ben megszűnt. S ha a bombára valóban Putyilovszki zavod volt írva - ezt nem is vitatjuk - akkor az első világháborús maradvány volt, amit valamelyik múzeumból emeltek ki koronatanúnak. S még egy: a szovjet hadiipari termékekre nem szokták a gyártó üzem nevét felírni, hogy hol és mit gyártanak, hadititok.

Ennyit ismerünk ma az 50 évvel ezelőtt elkövetett Kassa elleni provokációról.